

A Journal of Police University and Women Police Training Center
Vol 17, No. 38, Spring & Summer (2023)

Identifying Factors Affecting the Organization of Women-Headed Households in Iran: A Research with a Meta-Synthesis Approach

Mohsen Niazi¹, Akbar Zolfaghari², Ali Farhadian³, Maryam Salmanpour Bechari⁴

Received: 25/1 /2023

Accepted: 14/ 6/2023

Abstract

Background and aim: In today's era, one of the important indicators for measuring the development of any country is the status of women and their ability to improve the quality of life. The purpose of this research was to combine the findings of qualitative and quantitative research conducted on factors affecting the organization of women heads of households in order to obtain a coherent result from their research findings.

Method: This research is a combination of qualitative and quantitative studies in the period of 1390-1400 using a deliberate non-probability method and the sample size is equal to 23 research documents. These documents were selected according to the credibility and validity of the research, the quality of the research, the scientific-research criterion, and the relationship with the effective factors on the organization of women heads of households in Iran, and by implementing the seven steps of Sandloviski and Barroso (2006), the conceptual model of the effective factors was presented on the organization of women heads of the household.

Findings and conclusion: The research showed that so far research has been conducted on 3 dimensions and 13 components around the factors affecting the organization of women heads of households in Iran, and after going through several stages, a conceptual model related to this issue was presented. Social, economic, and cultural factors are among the main factors influencing the organization and empowerment of women heads of households in Iran, and the correct and accurate implementation of empowerment programs for women heads of households leads to employment, increased income, and promotion to higher social and economic classes. and reducing dependence on support organizations and the government.

Keywords: organization, empowerment, women head of household, employment, dependency

1 Professor, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran, Orchid ID 0002-6306-9617, Email: Niazim@kashanun.ac.ir

2 Assistant Professor of Political Science-Development, Faculty of Law and Social Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran, Orchid ID: 0003-0003-3017-5576; Corresponding author: Akbarzolfaghari@pnu.ac.ir

3 Assistant Professor, Department of Management and Entrepreneurship, Faculty of Management and Accounting, Kashan University, Kashan, Iran, Orchid ID: 0001-8803-101X, Email: Farhadian48@gmail.com

4 Master's student, Department of Sociology, Faculty of Humanities, Kashan University, Kashan, Iran, Email: Putrai_3000@yahoo.com

شناسایی عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران: پژوهشی با رویکرد فراترکیب

محسن نیازی^۱، اکبر ذوالفقاری^۲، علی فرهادیان^۳، مریم سلیمانپور بچاری^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۲۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: در عصر حاضر، یکی از شاخص‌های مهم برای سنجش توسعه هر کشور وضعیت زنان و میزان توانمندی آنان در بهبود کیفیت زندگی است. هدف این پژوهش، ترکیب یافته‌های پژوهش‌های کیفی و کمی انجام شده پیرامون عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار به منظور کسب نتیجه‌ای منسجم از یافته‌های پژوهشی آن‌ها بود.

روش: این پژوهش از نوع فراترکیب مطالعات کمی و کیفی در بازه زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۰ به روش تعمدی غیراحتمالی است و حجم نمونه برابر با ۲۳ سند تحقیقی است. این اسناد برحسب اعتبار و روایی تحقیق، کیفیت پژوهش، معیار علمی-پژوهشی بودن و ارتباط با عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران انتخاب شدند و با اجرای گام‌های هفتگانه ساندلوسکی و باروسو (۲۰۰۶)، مدل مفهومی عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار ارائه شد.

یافته‌ها و نتایج: پژوهش نشان داد تاکنون در ۳ بعد و ۱۳ مؤلفه پیرامون عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران پژوهش صورت پذیرفته که پس از طی مراحل متعدد، مدل مفهومی مرتبط با این موضوع ارائه شد. عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی از اصلی‌ترین عوامل مؤثر بر سازماندهی و توانمندی زنان سرپرست خانوار در ایران است و اجرای صحیح و دقیق برنامه‌های توانمندسازی برای زنان سرپرست خانوار، موجب اشتغال، افزایش سطح در آمد، ارتقا به طبقات بالاتر اجتماعی و اقتصادی و کاهش وابستگی به سازمان‌های حمایتی و دولت می‌شود.

واژه‌های کلیدی

سازماندهی، توانمندسازی، زنان سرپرست خانوار، اشتغال، وابستگی

۱. استاد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران، شناسه اרקید: ۰۰۰۲-۰۰۰۳-۶۳۰۶-۹۶۱۷

ایمیل: Niazim@kashanun.ac.ir

۲. استادیار علوم سیاسی-توسعه، دانشکده حقوق و علوم اجتماعی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران، شناسه اרקید: ۰۰۰۳-۰۰۰۰

نویسنده مسئول: Akbarzolfaghari@pnu.ac.ir

۳. استادیار، گروه مدیریت و کارآفرینی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران، شناسه اרקید: ۰۰۰۰

ایمیل: Farhadian48@gmail.com

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران، ایمیل:

Putrai_3000@yahoo.com

مقدمه

پدیده سرپرستی زنان در خانواده عمری به درازای خلقت دارد که به علت طلاق، فوت همسر، اعتیاد همسر، از کار افتادگی همسر و رها شدن از سوی مردان مهاجر یا بی مبالات، به وجود آمده است (کیمیایی، ۱۴۰۰)، اما در ایران این پدیده نسبتاً نوظهور است (کردزنگنه، محمدیان پستکان، و سهرابی صمیره، ۱۳۹۵). زنان در سرپرستی خانواده‌ها با مختصات ناآشنا (کلدی و سلحشوری، ۱۳۹۱) و دغدغه‌های گوناگون معیشتی، عاطفی، و سوسه‌های فکری و حاشیه‌های ناخواسته از برخورد نامناسب اطرافیان روبرو می‌شوند (برزن، پاکنژاد و حقدوست، ۱۳۹۱). این دغدغه در شهرهای کوچک بیش از شهرهای بزرگ است، زیرا در شهرهای بزرگ بر خلاف شهرهای کوچک زنان جذب مشاغل خدماتی و اداری می‌شود. عدم آینده‌نگری، برنامه ریزی، سرمایه گذاری مادی و معنوی، پیری زود رس، بیماری جسمی مادران و همچنین عدم دقت کافی در تربیت فرزندان از پیامدهای سرپرستی زنان در خانواده‌ها است (مدنی، ۱۳۹۱) که نیازمند راهکارها و راهبردهایی برای نظارت و کنترل بر این پدیده است. لانگه^۱ (۱۳۹۲)، مراحل رفاه، دسترسی، آگاهی، مشارکت و کنترل را برای مدیریت این پدیده لازم دانسته و معتقد است در مرحله رفاه، رفاه مادی و رفع تبعیض بین زنان و مردان؛ در مرحله دسترسی، عوامل تولید، کارهای مولد درآمد و خدمات آموزشی مهارت‌زا (مطیع، ۱۳۹۲)؛ در مرحله آگاهی، تشخیص منشا نقش‌های جنسیتی؛ در مرحله مشارکت، چگونگی مشارکت زنان در برنامه ریزی‌ها؛ و در مرحله کنترل، به توازن قدرت زنان و مردان باید پرداخته شود (لانگه، ۱۳۹۲). در ایران امروز، موضوع مطالعه حاضر و شیوه اجرای آن اهمیت دارد چرا که اولاً، در حالی که عامل اصلی این پدیده در گذشته فوت همسر بوده (احمدنیا و کامل‌قالیاف، ۱۳۹۶)، امروزه، بخاطر دگرگونی ارزشی، هنجاری، تحولات اقتصادی و تغییرات فرهنگی مانند افزایش طلاق، کاهش ازدواج، مهاجرت‌های داخلی و خارجی تغییر کرده است و دوماً، فراترکیب در جامعه علمی عمیقاً مورد پذیرش قرار گرفته و با استقبال گسترده

1. Lange

پژوهشگران روبه رو شده است. در این راستا، اجرای مطالعه جامع درباره زنان سرپرست خانوار به عنوان متولیان بهبود وضعیت خانواده برای دستیابی به نتایج منسجم ضروری به نظر می‌رسد و کاهش آسیب‌های اجتماعی، افزایش بهرمندی از توانایی زنان، تربیت خانواده‌های توانمند را در پی دارد. علاوه بر این، فراترکیب مطالعات زنان سرپرست خانوار، الگوهای پراکنده را به صورت جامع جمع‌آوری و برای توجه به ویژگی‌های بومی مناطق مختلف، چارچوبی منسجم و یکپارچه را ارائه می‌کند. بر این اساس، این پژوهش تلاش می‌کند با مطالعه و جمع‌بندی مطالعات زنان سرپرست خانوار، مولفه‌ها و ابعاد سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران را شناسایی و طبقه‌بندی نموده و به این سوالات پاسخ دهد:

۱. وضع زنان سرپرست خانوار در ایران چگونه ارزیابی می‌شود؟
۲. چه عواملی بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران اثرگذار است؟
۳. مهم‌ترین ابعاد اثرگذار بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران کدام است؟

مبانی نظری پژوهش: در ادامه مبانی نظری پژوهش به اختصار مرور می‌شود.

زنان سرپرست خانوار: زنان سرپرست خانوار و بهبود کیفیت زندگی آنان، از موضوعات جدید علوم توسعه و اجتماعی است. استیچر^۱ (۱۹۹۰)، کم توجهی به خانواده‌های مادر-کودک و یا زنان سرپرست خانوار را از تغییرات عمده در ساختار خانواده‌ها دانسته و معتقد است این غفلت با غیبت عمومی جنسیت در پژوهش‌های حوزه خانواده، تاکید بیش از حد نظریه‌ها بر اندازه، ترکیب خانواده، و همچنین صنعتی شدن و شهرنشینی مرتبط بوده و اهمیت سازماندهی و توانمندسازی زنان سرپرست خانوار را مضاعف کرده است؛ فرآیندی که طی آن زنان توانایی تشکیل و سازماندهی خود را پیدا می‌کنند تا بتوانند اعتماد به نفس خود را افزایش دهند، حق انتخاب آزادانه و مستقل طلب کنند و منابع مبارزه با فرودستی را تحت کنترل قرار دهند (ابوت و والاس^۲، ۱۳۹۹).

1. Stitcher
2. Abbott & Wallace

توانمندسازی زنان: باون و لاولر^۱ (۲۰۰۸)، توانمندسازی را به صورت راهبرد مدیریتی برای تسهیم قدرت تصمیم گیری تعریف کرده‌اند. علاوه بر این، توانمندسازی، عمل اعطای مسئولیت به کسی تعریف شده است که از نزدیک با مسائل سر و کار دارد (باربه و بوت^۲، ۱۹۹۱). برخی معتقدند در وضعیتی که خانواده توسط زنان اداره می‌شود، در حالت ناقص قرار دارد و راهبرد برون رفت از این نقصان، توانمندسازی زنان به عنوان زنان سرپرست خانوار است (ربیعی، ۱۳۹۰). گزارش سازمان ملل حاکی است بیشتر از یک سوم خانواده‌های امروزی بی سرپرست هستند که، در اثر افزایش طلاق، فرزند آوری غیر رسمی، تغییر در هنجارهای اجتماعی، سطوح تحصیلات، مهاجرت، ویژگی‌های جمعیتی و عوامل اقتصادی پدید آمده‌اند. زنان سرپرست خانوار، به خاطر تحمل بار مسئولیتی مضاعف نیازمند آموزش، کسب مهارت و توانمندسازی‌اند، زیرا هم مسئولیت خانه و هم مسئولیت کسب درآمد را به عهده دارند. پژوهش‌ها حاکی است زنان توانمند و مهارت یافته در کارهای مشارکتی از مردان موفق‌ترند، زیرا روحیه همدلی، تعاون و مشارکت بالایی دارند و از این رو، خانواده‌های با سرپرستی زنان، محیط مساعدی برای فعالیت‌های مشارکتی و توسعه انسانی است (مطیع، ۱۳۹۲).

پیشینه پژوهش: در دهه‌های اخیر، با توجه به فراگیری مسائل اجتماعی مرتبط با سازماندهی و توانمندی زنان، پژوهش‌های متعددی در این خصوص انجام شده اما این پژوهش‌ها، فقر و نابرابری را دغدغه اصلی خود تعیین کرده‌اند (تقی‌زاده، ۱۳۸۵؛ رضایی، ۱۳۸۰؛ شادی‌طلب و گرایسی‌نژاد، ۱۳۸۳؛ محمدی، ۱۳۸۶؛ میرزاوند، ۱۳۸۸). برخی پژوهش‌ها به آسیب شناسی وضع مالی زنان سرپرست خانوار پرداخته‌اند (اصانلو بختیاری و همکاران، ۱۳۹۴؛ اکبری ترکمانی و قاسمی، ۱۳۹۷؛ تاتینابلداجی و همکاران، ۱۳۹۰؛ حاجی حسنی و اختیاری امیری، ۱۴۰۰؛ رضایی، ۱۳۸۰؛ محمدی، ۱۳۸۶)؛ برخی تاثیر عوامل اجتماعی و اقتصادی در وضع زندگی زنان سرپرست خانوار را بررسی کرده‌اند (اروجللو و بخشی کولایی، ۱۳۹۵؛ تقی‌زاده، ۱۳۸۵؛ جمال نیک، ۱۳۸۸؛ رضایی، ۱۳۸۰؛ سیدفاطمی و

1. Bavon & Lawler
2. Barbee & Bott

همکاران، ۱۳۹۴؛ شادی طلب و گرایبی نژاد، ۱۳۸۳؛ عبداللهی و همکاران، ۱۳۹۰؛ نصیری ماهینی، ۱۳۸۸). در این پژوهش‌ها، که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود، علاوه بر بحث نظری، بر ابعاد زندگی زنان سرپرست خانوار تمرکز و راهبردهایی برای توانمندی زنان سرپرست خانوار ارائه شده است. قنبری و انصاری (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «شناسایی و تبیین عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر توانمندی زنان روستایی» به این نتیجه رسیدند حذف موانع راهبرد اصلی و جدی افزایش مشارکت زنان روستایی شهرستان رستم در فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی، مستلزم برنامه ریزی است. عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۰)، با بهره‌گیری از نظریات توانمندسازی و رفاه، بر نقش سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن شامل حمایت اجتماعی، اعتماد و اطمینان، در توانمندی زنان سرپرست خانوار در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و روانی تاکید کرده‌اند. قلی‌پور و رحیمیان (۱۳۹۰)، نقش عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی در توانمندی زنان سرپرست خانوار را بررسی کرده و نتیجه گرفته‌اند که دلیل اینکه زنان سرپرست خانوار به خاطر محدودیت زمان فرصت فراگیری یادگیری کمتری را دارند، آموزش تاثیر مثبتی در توانمندسازی آنان دارد. کلدی و سلحشور (۱۳۹۱)، نیز در پژوهشی به بررسی تاثیر حمایت اجتماعی بر توانمندسازی زنان پرداخته و دریافته‌اند حمایت اجتماعی در توانمندسازی روان شناختی، اقتصادی و جسمی زنان سرپرست خانوار اثرگذار است. در جدول ۱، خلاصه این پژوهش‌ها ارائه شده است.

جدول ۱: فهرست مقالات عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران

رد	عنوان مقاله	نویسنده و سال	مکان	یافته‌ها
۱.	مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و امید زنان سرپرست خانوار؛ تمایل یا عدم تمایل به ازدواج	(اروجلو و بخش‌ی کولایی، ۱۳۹۵)	تهران	زنان سرپرست خانوار با ویژگی شخصیتی برون‌گرا، تمایل بیشتری به ازدواج مجدد دارند، اما زنان سرپرست خانوار با ویژگی شخصیتی آزرده‌خوبی، تمایل کمتری برای ازدواج مجدد دارند.
۲.	بررسی تاثیر آموزش ابزار وجود بر سازگاری اجتماعی خودپنداره مثبت زنان سرپرست خانوار	(سعیدیان و نیلی احمدآبادی، ۱۳۹۰)	تهران	آموزش ابزار وجود بر سازگاری اجتماعی زنان سرپرست خانوار تاثیر معناداری دارد، اما بر خودپنداره مثبت آنان تاثیری ندارد.
۳.	بررسی مقایسه‌ای توجه به مراقبت بهداشتی و پزشکی در میان زنان سرپرست خانوار و سایر زنان	(آجورلو و همکاران، ۱۳۹۱)	تهران	زنان متاهل به مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی و دریافت مراقبت‌های شخصی توجه بیشتری دارند.
۴.	رابطه عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار	(قلی‌پور و رحیمیان، ۱۳۹۰)	البرز و تهران	آموزش و طرح خود اشتغالی موجب بروز احساس توانمندی در زنان سرپرست خانوار می‌شود.
۵.	اثربخشی توانمندسازی روانشناختی بر ارتقای بهزیستی روان شناختی و کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار	(رضاییان و همکاران، ۱۳۹۷)	یزد	آموزش مولفه‌های توانمندسازی روانشناختی بر بهزیستی و کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار موثر است.
۶.	اثربخشی آموزشی مدیریت استرس به شیوه شناختی- رفتاری بر اضطراب و کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار	(کیا و زارع هرفتنه، ۱۳۹۷)	اردکان	بین سلامت روان و مهارت‌های مقابله‌ای رابطه معناداری مشاهده نشد. تنها وضعیت اشتغال و تحصیلات با سلامت روان ارتباط داشت. اختلال در کارکرد اجتماعی در زنان شاغل بالاتر بود. زنانی که تحصیلات بالاتری دارند، از افسردگی بالاتری برخوردارند. وضعیت اشتغال نیز با سبک‌های مقابله‌ای

			ارتباط معناداری داشت. در واقع زنان بیکار نسبت به زنان شاغل هیجان مدار ترند.
۷.	نقش سرمایه اجتماعی در کاهش اعتیاد زنان سرپرست خانوار زنجان	(عظیمی، ۱۳۹۶)	زنجان
۸.	تاثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر خودکارآمدی و عملکرد خانواده در زنان سرپرست خانوار	(معمری و همکاران، ۱۳۹۴)	ورامین
۹.	اثربخشی آموزش غنی‌سازی کیفیت زندگی بر خودارزشمندی و سرمایه‌های روان شناختی زنان سرپرست خانوار	(زارع و همکاران، ۱۴۰۰)	مرودشت
۱۰.	بررسی وضعیت اقتصادی و اجتماعی زنان سرپرست خانوار ایرانی: یک آنالیز ثانویه	(دراهکی و نوبخت، ۱۴۰۰)	کل کشور
۱۱.	بررسی عوامل موثر بر آسیب‌های اجتماعی زنان سرپرست خانوار در مشهد	(قاسمی و همکاران، ۱۴۰۰)	مشهد
۱۲.	توانمندی زنان سرپرست خانوار استان چهارمحال و بختیاری جهت حضور در بازار	(حاجی حسینی و اختیاری امیری، ۱۴۰۰)	شهرکرد

۱۳.	بررسی اثربخشی آموزش توانمندسازی رفتاری بر بهبود رابطه مادر-کودک و خودکارآمد پنداری والدگری زنان سرپرست خانوار	(ملاحسنی و طاهر، ۱۳۹۹)	شاهرود	آموزش توانمندسازی رفتاری به مادران، خودکارآمد پنداری والدگری و رابطه والد-کودک را ارتقا می‌دهد.
۱۴.	مطالعه رابطه توانمندسازی روانشناختی با سلامت روانی زنان سرپرست خانوار شهر رشت	(فقیرپور و احمدی، ۱۳۹۸)	رشت	آموزش توانمندسازی روانشناختی با به کارگیری نظام‌مند دانش، مهارت، نگرش و ارزش، موجب شکوفایی زنان سرپرست خانوار، بهبود تسلط و کنترل آنان بر زندگی شخصی می‌شود.
۱۵.	توانمندسازی زنان سرپرست خانوار در ایران: مروری نظام‌مند	(زمانی مقدم و افشانی، ۱۴۰۰)	کل کشور	عوامل متعدد زمینه‌ای، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، و روانشناختی بر توانمندسازی زنان سرپرست خانوار در ایران نقش دارند.
۱۶.	ارائه چارچوب بالندگی باروش فراترکیب (مورد مطالعه: زنان سرپرست خانوار)	(حجازی و همکاران، ۱۳۹۸)	کل کشور	مولفه‌ها شامل عوامل فردی و خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، و حقوقی است.
۱۷.	بررسی ارتباط بین سرسختی روانشناختی و کیفیت زندگی در زنان سرپرست خانوار شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدماتی بهداشتی درمانی استان آذربایجان غربی	(حقیقی و همکاران، ۱۳۹۲)	ارومیه	سرسختی و کیفیت زندگی، عامل پیش‌بینی‌کننده سطح کیفیت زندگی است.
۱۸.	بررسی تاثیر خدمات کمیته امداد بر توانمندسازی زنان سرپرست خانوار	(یوسفوند و همکاران، ۱۴۰۰)	تهران	خدماتی مانند وام خود اشتغالی، اعتبارات خرد، مستمری موردی و آموزش خانواده بر توانمندسازی زنان سرپرست خانوار تاثیر دارد، اما اثر برگزاری کلاس‌های آموزشی مهارت‌های فنی و حرفه‌ای و نهضت سواد آموزی بر توانمندی‌سازی زنان سرپرست خانوار منفی است.

منابعی مانند پول، وقت و انرژی؛ عوامل زمینه‌ای مانند ویژگی‌های فردی و اقتصادی - اجتماعی در ارتقاء سلامت زنان سرپرست خانوار موثرند.	کل کشور	(سید فاطمی و همکاران، ۱۳۹۴)	عوامل موثر در ارتقای سلامت زنان سرپرست خانوار: مثلث طلایی پول، وقت و انرژی	۱۹.
زنان شاغل تحت پوشش بهزستی دارای کیفیت زندگی متوسط، و زنان شاغل خدماتی دارای کیفیت زندگی بالاتری هستند.	تهران	(اصانلو و همکاران، ۱۳۹۴)	کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش بهزستی	۲۰.
سختی شغل و کیفیت زندگی کاری پایین و نامطلوب در میان زنان دارای فرزند سرپرست خانوار بیشتر از خانوارهای معمولی است.	سمنان	(سیدعلی‌پو، ۱۳۹۹)	رابطه میان هویت فرهنگی و کیفیت زندگی کاری در زنان سرپرست خانوار (نمونه موردی: شهرستان سمنان)	۲۱.
برنامه‌های توانمندسازی، به اشتغال، افزایش درآمد، کاهش وابستگی و افزایش توانایی روانشناختی زنان سرپرست خانوار کمک می‌کند.	تهران	(کیمیایی، ۱۴۰۰)	شیوه توانمندسازی زنان سرپرست خانوار	۲۲.
درآمد و تحصیلات به مثابه عناصر تاثیرگذار بر سرمایه اجتماعی سرپرست خانوار، ارتقا سلامت جسمی، روانی و اجتماعی را به دنبال دارد.	تهران	(ریماز و همکاران، ۱۳۹۴)	بررسی مولفه‌های سرمایه اجتماعی در زنان سرپرست خانوار با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی	۲۳.

روش

این پژوهش از نوع فراترکیب مطالعات کمی و کیفی در بازه زمانی ۱۴۰۰-۱۳۹۰ به روش تعددی غیراحتمالی است و حجم نمونه برابر با ۲۳ سند تحقیقی است. این اسناد برحسب اعتبار و روایی تحقیق، کیفیت پژوهش، معیار علمی-پژوهشی بودن و ارتباط با عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران انتخاب شدند و با اجرای گام‌های هفتگانه ساندلوسکی و باروسو^۱ (۲۰۰۶)، مدل مفهومی عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار ارائه شد.

1. Sandelowski & Barroso

نمودار ۱: مراحل پیاده‌سازی روش فراترکیب (سندلوسکی و باروسو، ۲۰۰۶)

در مرحله اول پارامترهای پژوهش شامل چه چیز (What)، چه جامعه‌ای (Who)، محدودیت زمانی (When)، و چگونگی روش (How) است که براساس پرسش‌های پژوهش شکل گرفته است. در مرحله دوم، ادبیات پژوهش به شکل نظام‌مند مرور شده است. در این پژوهش، پژوهشگران جستجوی نظام‌مند خود را بر پایگاه‌های علمی - پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مانند جهاددانشگاهی (SID)، پایگاه نشریات کشور (MACIRAN)، و ایران‌داک (IRANDOC)، متمرکز کرده و واژگان کلیدی سازماندهی، زنان سرپرست خانوار، توانمندسازی، عوامل اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و فراترکیب را انتخاب کرده‌اند. در مرحله سوم، پژوهشگران در هر بازبینی تعدادی از مقالات را رد کرده و در فرآیند فراترکیب قرار نمی‌دهند. در این مرحله، آنان مجموعه مطالعات منتخب را چندین بار مورد بازبینی قرار دادند تا به مقالات منتخب دست یابند. ملاک انتخاب مقالات، به این شرح است:

محل چاپ مقاله: مقالات منتشر شده در پایگاه‌های علمی-پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شامل: جهاددانشگاهی (SID)، پایگاه نشریات کشور (MACIRAN) و ایران‌داک (IRANDOC)؛

موضوع مقاله: عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار؛

حیطه موضوعی پژوهش: سازماندهی زنان سرپرست خانوار؛

روش پژوهش: فراترکیب؛

محدوده زمانی پژوهش: سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰؛

زبان پژوهش: فارسی.

هدف از این گام حذف مقاله‌هایی است که پژوهشگر به یافته‌های ارائه شده اعتمادی نداشته باشد. برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی^۱، ابزاری است که برای ارزیابی کیفیت مطالعه‌های اولیه پژوهش کیفی استفاده شده است. CASP، شامل سوالات: ۱- اهداف پژوهش؛ ۲- منطق روش؛ ۳- طرح پژوهش؛ ۴- روش نمونه‌برداری؛ ۵- جمع‌آوری داده‌ها؛ ۶- انعکاس‌پذیری (شامل رابطه بین محققان و شرکت‌کنندگان)؛ ۷- ملاحظات اخلاقی؛ ۸- دقت تجزیه و تحلیل داده‌ها؛ ۹- بیان واضح و روشن یافته‌ها؛ و ۱۰- ارزش پژوهش است. در مرحله چهارم نتایج پژوهش، استخراج و تبیین می‌شود. در این مرحله، محتوای مقالات منتخب و نهایی شده، به منظور دستیابی به عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار و یافته‌های درون‌محتوایی چندین بار مرور شده است. مرحله پنجم مرحله بررسی و ادغام نتایج است؛ بدین صورت که برای تحلیل مطالعات عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران از کدگذاری استفاده شده و براساس پدیده‌های کشف‌شده در داده‌ها، دسته‌بندی شده است (فلیک^۲، ۱۳۹۹، ص ۳۲۸). در مرحله ششم کیفیت نتایج تعیین می‌شود. در این مرحله، پژوهشگران از مقایسه نظرات خود با خبرگان دیگر برای کنترل نتایج استخراجی خود استفاده کرده‌اند و نتایج آن از طریق شاخص کاپا^۳

1. Critical Appraisal Skills Program (CASP)
2. Flick
3. Kappa Coefficient

ارزیابی و تایید شده است. در مرحله هفتم، یافته‌های به دست آمده از مراحل قبل، به صورت یک مدل ارائه می‌شود. این مدل براساس مولفه‌ها و ابعاد است. از این رو، مطالعه حاضر با جمع بندی مطالعات کیفی و کمی قبلی، یافته‌های حاصل از مراحل گذشته را دسته بندی، ترکیب و الگوی جدید سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران را تبیین و تشریح نموده است.

جامعه آماری این پژوهش شامل همه پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه زنان سرپرست خانوار است که از طریق سامانه جستجو در پایگاه‌های علمی-پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری شامل جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه نشریات کشور (MACIRAN)، و ایران‌داک (IRANDOC)، به دست آمد. در این فرایند در قسمت عنوان و با محدود کردن جستجو به زبان فارسی و محدودیت زمانی در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰، واژه‌های سازماندهی، و توانمندسازی و زنان سرپرست خانوار جستجو شد و ۵۴ پژوهش به دست آمد و بعد از خوانش اسناد تحقیقی و تعیین ارتباط با موضوع و اهداف تحقیق حاضر، ۲۳ سند از این ۵۴ سند نهایی شد. اسناد مورد تحلیل بر اساس ۵ مقوله اصلی یعنی ۱. مشخصات عمومی؛ ۲. اهداف و پرسش‌های پژوهش؛ ۳. روش‌شناسی تحقیق؛ ۴. متغیرهای مورد بررسی و ۵. یافته‌ها و نتایج تحقیق تحلیل شدند.

یافته‌ها

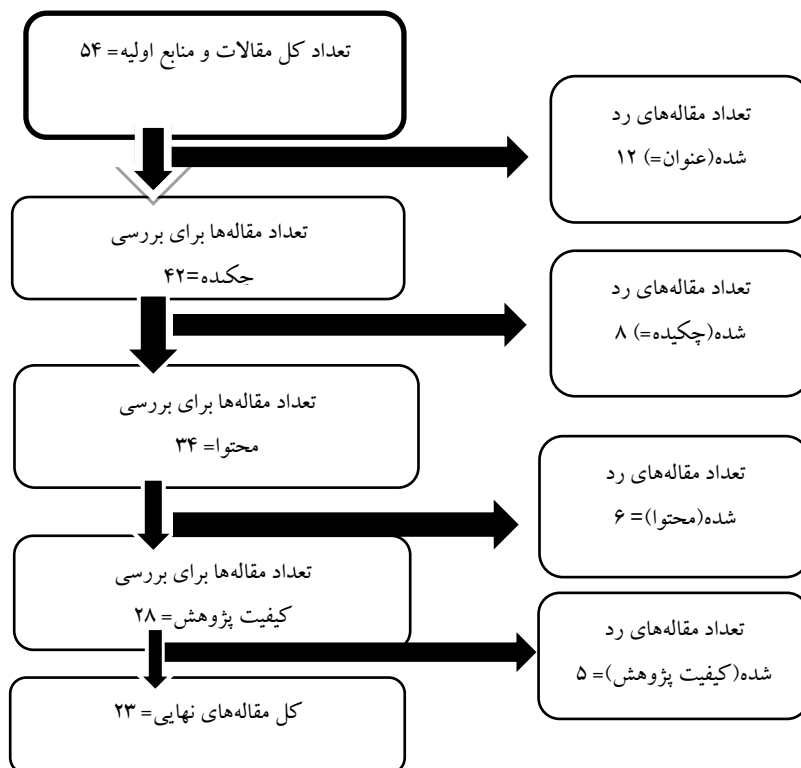
یافته‌های توصیفی: در این مطالعه، پژوهشگران به پرسش‌های برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی یک امتیاز کمی اختصاص داده و با ایجاد یک فرم، به مقالات برابر جدول ۲ امتیاز داده‌اند.

جدول ۲: امتیازات داده شده به مقالات منتخب

مقاله	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
نمره نهایی	۵۰	۳۷	۴۵	۴۰	۳۵	۵۰	۳۹	۴۰	۴۸
مقاله	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸
نمره نهایی	۴۰	۴۵	۵۰	۴۴	۳۷	۴۵	۵۰	۴۵	۳۶

مقاله	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳			
نمره نهایی	۴۵	۵۰	۴۲	۳۹	۳۸			

در این مرحله با طی شدن فرایند جدول ۲، از بین ۵۴ مقاله، ۳۱ مقاله بر اساس معیارهای عنوان، چکیده، محتوا و کیفیت پژوهش حذف شد و ۲۳ مقاله بر اساس ده معیار بیان شده تایید شد. با توجه به نتایج حاصل شده حداکثر امتیاز داده شده به مقالات ۵۰ و حداقل امتیاز داده شده ۳۵ بوده است. فرایند بررسی، انتخاب و حذف مقالات در نمودار ۲ نمایش داده شده است.

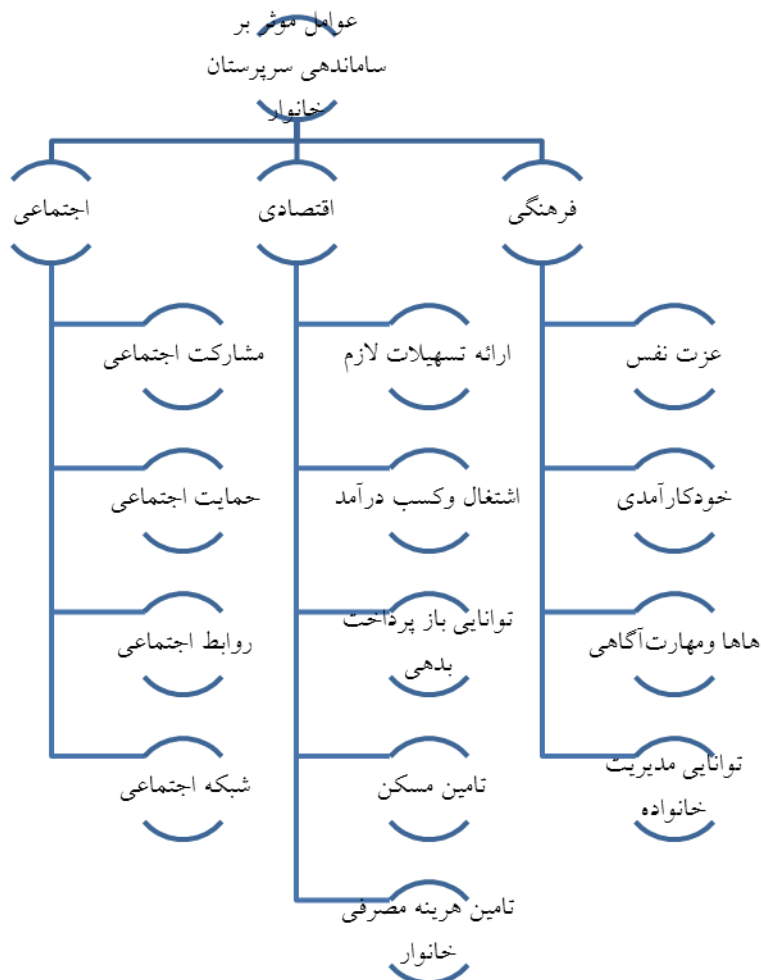
نمودار ۲: نتایج گزینش مقالات نهایی

یافته‌های استنباطی: در این پژوهش محتوای مقالات منتخب و نهایی شده، به منظور دستیابی به عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار و یافته‌های درون

محتوایی تحلیل شد. در جدول ۳ و نمودار ۳ کدهای نهایی استخراج شده مرتبط با هر مقوله و مفهوم ارائه شده است.

جدول ۳: یافته‌های پژوهش

عوامل	مؤلفه	منابع
اجتماعی	مشارکت در فعالیت اجتماعی، حمایت اجتماعی، روابط و شبکه اجتماعی	(احمدنیا و کامل‌قالیباف، ۱۳۹۶؛ اروجلو و بخشی کولایی، ۱۳۹۵؛ تاتینابلداجی و همکاران، ۱۳۹۰؛ ربیعی، ۱۳۹۰؛ ریماز و همکاران، ۱۳۹۴؛ زمانی مقدم و افشانی، ۱۴۰۰؛ سعیدیان و نیلی احمدآبادی، ۱۳۹۰؛ سهرابی و همکاران، ۱۳۹۰؛ عبداللهی و همکاران، ۱۳۹۰؛ عظیمی، ۱۳۹۶؛ کردزنگنه و همکاران، ۱۳۹۵؛ کلدی و سلحشوری، ۱۳۹۱؛ کیمیایی، ۱۴۰۰؛ لانگه، ۱۳۹۲؛ مبینی دهکردی و کشتکار هرانکی، ۱۳۹۵؛ نیک‌منش و کلاتری، ۱۳۹۶)
اقتصادی	ارائه تسهیلات لارم، اشتغال و کسب درآمد، توانایی باز پرداخت بدهی، تامین مسکن، هزینه مصرفی خانوار	(اکبری‌ترکمانی و قاسمی، ۱۳۹۷؛ برزن و همکاران، ۱۳۹۱؛ دراهکی و نوبخت، ۱۴۰۰؛ قلی‌پور و رحیمیان، ۱۳۹۰؛ مطیع، ۱۳۹۲)
فرهنگی	عزت نفس، خودکارآمدی، آگاهی‌ها و مهارت‌ها، توانایی مدیریت خانواده	(ام‌الله مجدآبادی و همکاران، ۱۳۹۸؛ بختیارخلج و همکاران، ۱۴۰۰؛ زارع و همکاران، ۱۴۰۰؛ فقیریور و احمدی، ۱۳۹۸؛ کیا و زارع هرفته، ۱۳۹۷؛ لانگه، ۱۳۹۲؛ مدنی، ۱۳۹۱؛ معمری و همکاران، ۱۳۹۴)

نمودار ۳: عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار در ایران

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف ترکیب یافته‌های پژوهش‌های کیفی و کمی انجام شده پیرامون عوامل موثر بر سازماندهی زنان سرپرست خانوار به منظور کسب نتیجه‌ای منسجم از یافته‌های پژوهشی آن‌ها اجرا شد. مدل مفهومی استخراج شده در این پژوهش، شامل سه بعد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی با ۱۳ مؤلفه مشارکت در فعالیت اجتماعی، حمایت اجتماع، روابط اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، ارائه تسهیلات لازم، اشتغال و کسب درآمد، توانایی

باز پرداخت بدهی، تامین مسکن، تامین هزینه مصرفی خانوار، عزت نفس، خود کارآمدی، آگاهی‌ها و مهارت‌ها و توانایی مدیریت خانواده است.

بر اساس نتایج این پژوهش، آشکار شد که عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی از عوامل اصلی توانمندسازی زنان سرپرست خانوار به شمار می‌روند؛ عوامل اجتماعی شامل: مشارکت در فعالیت اجتماعی، حمایت اجتماعی، روابط اجتماعی و شبکه اجتماعی؛ عوامل اقتصادی شامل: ارائه تسهیلات لازم، اشتغال و کسب درآمد، توانایی بازپرداخت بدهی، تامین مسکن و تامین هزینه مصرفی خانوار؛ و عوامل فرهنگی دربرگیرنده: عزت نفس، خود کارآمدی، آگاهی‌ها و مهارت‌ها و توانایی مدیریت خانواده است. نتایج پژوهش حاکی است اجرای صحیح و دقیق برنامه‌های توانمندسازی برای اقشار نیازمند جامعه موجب اشتغال، افزایش درآمد، ارتقا به طبقات بالاتر اجتماعی و اقتصادی، کاهش وابستگی به دولت و سازمان‌های حمایتی، خود کارآمدی، خود ارزشمندی، عزت نفس، کنترل بیشتر بر زندگی، افزایش قدرت تصمیم‌گیری و حل مسئله می‌شود. در تایید یافته‌های این پژوهش، قنبری و انصاری (۱۳۹۴)، حذف موانع راهبرد اصلی و جدی افزایش مشارکت زنان روستایی شهرستان رستم در فعالیت‌های اجتماعی، اقتصادی و برنامه ریزی را ضروری خوانده‌اند. عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۰)، بر نقش سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن شامل حمایت اجتماعی، اعتماد و اطمینان در توانمندی زنان سرپرست خانوار در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و روانی تاکید کرده‌اند. قلی‌پور و رحیمیان (۱۳۹۰)، تصریح کرده‌اند به دلیل اینکه زنان سرپرست خانوار به خاطر محدودیت زمان فرصت یادگیری کمتری را دارند، آموزش در توانمندسازی آنان موثر است. کلدی و سلحشور (۱۳۹۱)، حمایت اجتماعی را برای توانمندسازی روان‌شناختی، اقتصادی و جسمی زنان سرپرست خانوار با اهمیت توصیف کرده‌اند. **پیشنهادها:** بر اساس یافته‌های پژوهش و به منظور ساماندهی بیش از پیش زنان سرپرست خانوار در ایران پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

– تمرکز بر سازماندهی و توانمندسازی زنان سرپرست خانوار در برنامه‌های سازمان‌های حمایتی به جای دادن مستمری؛ در این زمینه نهادهای حمایتی مانند کمیته امداد و

بهبودی می‌توانند سیاست‌های پایدار را جایگزین حمایت‌های موقتی و زودگذر کنند؛

– تاکید بر ابعاد فرهنگی، روانی، اجتماعی، آموزشی و حقوقی در کنار بعد اقتصادی در توانمندسازی زنان سرپرست خانوار؛ امروزه صرفاً فعالیت‌های اقتصادی سامان بخش نیازهای سرپرستان خانوار نیست، بلکه فعالیت‌های فرااقتصادی نیز در این زمینه کارساز خواهد بود؛

– بهره‌مندی از شیوه‌های رسمی و غیررسمی در آموزش عمومی و تخصصی زنان سرپرست خانوار؛ هماهنگی و همکاری نهادهای رسمی آموزش و پرورش، فنی و حرفه‌ای، بهزستی، کمیته امداد و نهادهای غیررسمی سازمان‌های غیر دولتی و انجمن‌های خصوصی، موجب سازماندهی بیش از پیش زنان سرپرست خانوار می‌شود؛

– برگزاری دوره‌های ارتقاء سلامت روان و بهبود کیفیت زندگی برای زنان سرپرست خانوار؛ دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های عملیاتی نقش مهم و سرنوشت‌سازی در بهبود کیفیت زندگی زنان دارد؛

– تشکیل کمیته‌ای به منظور عملیاتی‌سازی راهکارهای توانمندسازی پایدار زنان سرپرست خانوار؛ نقش کمیته‌های تخصصی و فنی در سازماندهی زنان سرپرست خانوار غیرقابل انکار و سرنوشت‌ساز است.

منابع

۱. آجورلو، سمیه؛ عباسی، محمود؛ رشوند، مرجان؛ و متولیان، علی محمد (۱۳۹۱). بررسی مقایسه‌ای توجه به مراقبت‌های بهداشتی و پزشکی در میان زنان سرپرست خانوار و سایر زنان. *اخلاق زیستی*، ۵(۲)، ۶۷-۹۸. قابل بازیابی از: <https://journals.sbmu.ac.ir/be/article/view/10689/14029>
۲. ابوت، پاملا؛ والاس، کلر. (۱۳۹۹). *جامعه‌شناسی زنان*. (منیژه نجم عراقی، مترجم). تهران: نشر نی.

۳. احمدنیا، شیرین؛ کامل قالیباف، آتنا. (۱۳۹۶). زنان سرپرست خانوار در تهران: مطالعه کیفی تجربیات، چالش‌ها و ظرفیت‌های آن‌ها. *رفاه اجتماعی*، ۶۵(۰)، ۱۰۳-۱۳۷. قابل بازیابی از: https://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_id=2982&sid=1&slc_lang=fa
۴. اروجلو، شهلا؛ بخشی کولایی، آناهیتا خدا. (۱۳۹۵). مقایسه ویژگی‌های شخصیتی و امید زنان سرپرست خانوار با تمایل یا عدم تمایل به ازدواج. *نشریه سلامت اجتماعی*، ۳(۲)، ۱۰۱-۱۱۰. قابل بازیابی از: <https://journals.sbm.u.ac.ir/ch/index.php/ch/article/view/11370/11768>
۵. اصانلو بختیاری، شکوفه؛ آقابخشی، حبیب؛ کفاشی، مجید. (۱۳۹۴). وضعیت کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار (مطالعه موردی زنان تحت پوشش شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران در سال ۱۳۹۳). *پژوهش اجتماعی*، ۷(۲۸)، ۷۹-۹۷. قابل بازیابی از: https://jsr.riau.ac.ir/article_649.html
۶. اکبری ترکمانی، نسرین؛ قاسمی، وحید. (۱۳۹۷). توانمندسازی زنان سرپرست خانوار منطقه‌ی ۵ شهر اصفهان با تاکید بر مولفه اشتغال. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۵۶(۱۶)، ۷-۳۶. قابل بازیابی از: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/1458707?useraccept=false>
۷. امرالله مجدآبادی، زهرا؛ نیک‌پیما، نسرین؛ گنبد، سارا؛ نوری، فاطمه؛ نوعی محمدباقر، الهام. (۱۳۹۸). کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار در ایران: یک مطالعه مروری. *پژوهش پرستاری ایران*، ۱۴(۵)، ۵۸-۶۵. قابل بازیابی از: <https://ijnr.ir/article-2120-1-fa.html>
۸. بختیار خلیج، نرجس؛ حقیقتیان، منصور؛ حجازی، سیدناصر. (۱۴۰۰). ساخت و اعتباریابی پرسشنامه کمی بالندگی زنان سرپرست خانوار. *خانواده درمانی کاربردی*، ۷(۲)، ۵۶۶-۵۹۰. قابل بازیابی از: https://www.aftj.ir/article_164437_96c48b4e454f90df7a8f05ac9c7df4548.pdf
۹. برزن، حمیده؛ پاکتژاد، سدیبه ایسا؛ حقدوست، افروز. (۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر در سلامت روان زنان، تهران؛ بی نا.

۱۰. تاتینا بلداجی، ام‌لیلا؛ فروزان، آمنه؛ رفیعی، حسن. (۱۳۹۰). کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و زنان شاغل خدماتی. *رفاه اجتماعی*، ۴۰(۱۱)، ۲۸-۹. قابل بازیابی از:

http://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-1-96&slc_lang=fa&sid=1

۱۱. تقی‌زاده، حمید. (۱۳۸۵). *بررسی شیوه‌های توانمندسازی زنان سرپرست خانوار استان تهران، منطقه شهرری (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. دانشگاه آزاد اسلامی، تهران

۱۲. جمال نیک، مریم. (۱۳۸۸). *اثربخشی آموزش گروهی با الگوی بک بر جرات ورزی زنان سرپرست خانوار (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. دانشگاه علامه طباطبایی، تهران

۱۳. حاجی حسنی، مهرداد؛ اختیاری‌امیری، راضیه. (۱۴۰۰). *توانمندسازی زنان سرپرست خانوار استان چهارمحال و بختیاری برای حضور در بازار کار. مطالعات پلیس زن*، ۳۴(۱۵)، ۵۰-۳۰. قابل بازیابی از:

http://ps.jrl.police.ir/article_۹۶۱۰۹_fc۶c۹f۷df۸۶e۰۴e۶۰da۲dc۱۲۶۷e۷۳cb۸.pdf

۱۴. حجازی، ناصر؛ بختیار خلیج، نرجس؛ حقیقتیان، منصور. (۱۳۹۸). ارائه چارچوب بالندگی زنان با روش فراترکیب (مورد مطالعه زنان سرپرست خانوار). *سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۱۰(۳)، ۱۶۳-۱۷۱. قابل بازیابی از:

<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۱۸۲۲۲۸۷?useraccept=false>

۱۵. حقیقی، ماه منیر؛ ساکی، کورش؛ محدثی، حمیده؛ یاوریان، رویا؛ سلامی، لیلیا. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط بین سرسختی روان‌شناختی و کیفیت زندگی در زنان سرپرست خانوار شاغل در دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان آذربایجان غربی. *پرستاری و مامایی ارومیه*، ۱۱(۵)، ۳۸۵-۳۹۱. قابل بازیابی از:

<https://unmf.umsu.ac.ir/article-۱۳۶۸-۱-fa.pdf>

۱۶. دراهکی، احمد؛ نوبخت، رضا. (۱۴۰۰). *بررسی وضعیت اقتصادی و اجتماعی زنان سرپرست خانوار ایرانی: یک آنالیز ثانویه. دوماهنامه پایش*، ۲۰(۴)، ۴۲۷-۴۳۷. قابل بازیابی از:

<http://payeshjournal.ir/article-۱۶۵۸-۱-fa.html>

۱۷. ربیعی، مرجان. (۱۳۹۰). *تعدد نقش و سلامت روان در زنان سرپرست خانوار (با تأکید بر زنان دست‌فروش مترو) (پایان‌نامه کارشناسی ارشد)*. دانشگاه تهران، تهران.

۱۸. رضایی، فاطمه. (۱۳۸۰). بررسی مشکلات اقتصادی اجتماعی خانواد ههای زن سرپرست تحت پوشش بهزیستی شهرستان خمین (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

۱۹. رضاییان، حمید؛ رسولی، رویا؛ عسکریوکی، سمیرا؛ و اصل دهقان، فاطمه. (۱۳۹۷). اثربخشی توانمندسازی روان شناختی بر ارتقای بهزیستی روان شناختی و کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار. *مددکاری اجتماعی*، ۷(۲۶)، ۵-۱۴. قابل بازیابی از:

<http://socialworkmag.ir/article-۳۳۸-۱-fa.pdf>

۲۰. ریماز، شهناز؛ مرادی، یوسف؛ ابوالقاسمی، جمیله. (۱۳۹۴). بررسی مولفه های سرمایه اجتماعی در زنان سرپرست خانوار با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی. *مجله علوم پزشکی رازی*، ۲۲(۶)، ۱۴۰-۱۴۸. قابل بازیابی از:

<https://rjms.iums.ac.ir/article-۳۹۵۰-۱-fa.pdf>

۲۱. زارع، فاطمه؛ منشی، غلامرضا؛ کشتی آرای، نرگس. (۱۴۰۰). اثربخشی آموزش غنی سازی کیفیت زندگی بر خودارزشمندی و سرمایه های روان شناختی زنان سرپرست خانوار. *خانواده درمانی کاربردی*، ۸(۲)، ۳۱۰-۳۳۱. قابل بازیابی از:

https://www.aftj.ir/article_۱۴۳۱۷۹_ba۴۹eb۳۵e۰۸۱۷۴ba۲ec۴۸d۴۱a۶۱۱a۸۴d.pdf

۲۲. زمانی مقدم، مسعود؛ افشانی، سیدعلیرضا. (۱۴۰۰). توانمندسازی زنان سرپرست خانوار در ایران: مروری نظام مند. *رفاه اجتماعی*، ۸(۲۱)، ۴۵-۸۰. قابل بازیابی از:

<https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3465-fa.html>

۲۳. سعیدیان، فاطمه؛ نیلی احمدآبادی، محمدرضا. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر آموزش ابراز وجود بر سازگاری اجتماعی و خودپنداره مثبت زنان سرپرست خانوار. *مطالعات روانشناسی بالینی*، ۵(۱)، ۹۱-۱۱۶. قابل بازیابی از:

http://jcps.atu.ac.ir/article_2084.html

۲۴. سهرابی، بابک؛ اعظمی، امیر؛ یزدانی، حمیدرضا. (۱۳۹۰). آسیب شناسی پژوهش های انجام شده در زمینه مدیریت اسلامی با رویکرد فراترکیب. *چشم انداز مدیریت دولتی*، ۶(۲)، ۹-۲۴. قابل بازیابی از:

<https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/downloadpdf/۹۷۶۶۵۲?useraccept=false>

۲۵. سیدعلی پور، سیدخلیل. (۱۳۹۹). رابطه میان هویت فرهنگی و کیفیت زندگی کاری در زنان سرپرست خانوار (نمونه موردی: شهر سمنان). *پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده*، ۱۴ (۸)، ۲۶۹-۲۹۶. قابل بازیابی از:

<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۱۶۷۴۸۰۷?useraccept=false>

۲۶. سیدفاطمی، نعیمه؛ رفیعی، فروغ؛ رضائی، محبوبه؛ سجادی هزاوه، محبوبه. (۱۳۹۴). عوامل مؤثر در ارتقای سلامت زنان سرپرست خانوار: مثلث طلایی پول، وقت و انرژی. *دانش و تندرستی*، ۳۶ (۱۰)، ۱۳-۲۲. قابل بازیابی از:

<https://knh.shmu.ac.ir/index.php/site/article/view/۷۹۲>

۲۷. شادی‌طلب، ژاله؛ گرایبی‌نژاد، علی‌رضا. (۱۳۸۳). فقر زنان سرپرست خانوار. زن در توسعه و سیاست، ۸ (۲)، ۴۹-۷۰. قابل بازیابی از:

https://jwdp.ut.ac.ir/article_۱۳۲۷۲_۴۰f۵۸c۴bc۳۶۸۳d۷۶۵۷f۳fd۴۶۵۰۷۸bd^b.pdf

۲۸. شیانی، ملیحه؛ و زارع‌مانیزانی، حنان. (۱۳۹۸). فراتحلیل مطالعات زنان سرپرست خانوار در ایران. *مطالعات جامعه‌شناختی*، ۵۵ (۲۶)، ۶۷-۹۷. قابل بازیابی از:

https://jsr.ut.ac.ir/article_۷۵۸۵۹.html

۲۹. عباس‌زاده، محمد؛ بوداقی، علی؛ اقدسی علمداری، فرانک. (۱۳۹۰). توانمندسازی زنان سرپرست خانوار با تاکید بر راهکارهای بومی. در *همایش ملی توانمندسازی با رویکرد جهاد اقتصادی در کمیته امداد امام خمینی (ره)*. همایش ملی توانمندسازی با رویکرد جهاد اقتصادی در کمیته امداد امام خمینی (ره). مرکز آموزش و پژوهش کمیته امداد امام خمینی (ره). قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/filesserver/sf/pdf۴۸۱۳۹۰۰۱۰>

۳۰. عبداللهی، زهرا؛ سیدمیرزایی، محمد؛ کمریگی، خلیل. (۱۳۹۰). بررسی رابطه میان عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار - مورد مطالعه: زنان شهر ایلام. *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲۸ (۰)، ۷۹-۱۰۸. قابل بازیابی از:

<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۹۷۱۰۵۳?useraccept=false>

۳۱. عظیمی، فاطمه. (۱۳۹۶). نقش سرمایه اجتماعی در کاهش گرایش به اعتیاد زنان سرپرست خانوار شهر زنجان. *پژوهش‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده*، ۹ (۵)، ۱۲۹-۱۴۵. قابل بازیابی از:

http://pssw.jrl.police.ir/article_۱۹۸۷۰_۰۷۸۲۹۲۸۸۵۴۱۴۶۴۴۱۹۰۲۴۰۸۲۰۲۸ee۹۲c۵.pdf

۳۲. فقیرپور، مقصود؛ احمدی، الهام. (۱۳۹۸). مطالعه رابطه توانمندسازی روانشناختی با سلامت روانی زنان سرپرست خانوار شهر رشت. *خانواده و بهداشت*، ۱۹(۹)، ۱۳-۲۶. قابل بازیابی از:

https://journal.astara.ir/article_۲۴۶۶۸۴_۸a۶c۱۱۹۷۴e۵۵b۹۸۷c۹d۲۳fec۶c۹۱۷۷۶۸.pdf

۳۳. فلیک، اووه. (۱۳۹۹). *درآمدی بر تحقیق کیفی*. (هادی جلیلی، مترجم). تهران: نشر نی.

۳۴. قاسمی، علیرضا؛ عباسی اسفنجیر، علی اصغر؛ حیدرآبادی، دکتر ابوالقاسم. (۱۴۰۰). عوامل اجتماعی موثر بر آسیب‌های اجتماعی زنان سرپرست خانوار (مطالعه موردی زنان سرپرست خانوار شهر مشهد). *مطالعات پلیس زن*، ۳۴(۱۵)، ۵۲-۷۶. قابل بازیابی از:

http://ps.jrl.police.ir/article_۹۶۱۱۱.html

۳۵. قلی‌پور، آرزو؛ رحیمیان، اشرف. (۱۳۹۰). رابطه عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار. *رفاه اجتماعی*، ۴۰(۱۱)، ۲۹-۶۲. قابل بازیابی از:

<http://refahj.uswr.ac.ir/article-۵۰۸-۱-fa.html>

۳۶. قنبری، یوسف؛ انصاری، رحیمه. (۱۳۹۴). شناسایی و تبیین عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر توانمندسازی زنان روستایی (مطالعه موردی: شهرستان رستم). *مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی*، ۱۱(۴)، ۱-۱۰. قابل بازیابی از:

<https://ensani.ir/file/download/article/20160515142024-9915-104.pdf>

کردزنگنه، جعفر؛ محمدیان پستکان، هاشم؛ سهرابی صمیره، شهلا. (۱۳۹۵). بررسی میزان احساس امنیت زنان و عوامل مؤثر در آن (مطالعه‌ی موردی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش اداره‌ی کل بهزیستی شهرستان رامهرمز). *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۸(۱۸)، ۱۰۹-۱۳۰. قابل بازیابی از:

https://www.jwss.ir/article_۳۳۸۳۵.html

۳۷. کلدی، علی‌رضا؛ سلحشوری، پروانه. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر حمایت اجتماعی بر توانمندسازی زنان. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱۶(۴)، ۷-۲۲. قابل بازیابی از:

https://jisds.srbiau.ac.ir/article_۱۸۷۱.html

۳۸. کیا، سمانه؛ زارع هرفته، زینب. (۱۳۹۷). اثر بخشی آموزش مدیریت استرس به شیوه شناختی-رفتاری براضطراب و کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار. *نشریه جامعه شناسی آموزش و پرورش*، ۳(۱)، ۹۴-۱۱۰.

۳۹. کیمیایی، سیدعلی. (۱۴۰۰). شیوه‌های توانمندسازی زنان سرپرست خانوار. *فصلنامه رفاه اجتماعی*، ۱۱(۴۰)، ۹۲-۶۳. قابل بازیابی از:

https://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_id=3383&sid=1&slc_lang=fa&html=1

۴۰. لانگه، سارا. (۱۳۹۲). *معیارهایی برای تواناسازی زنان*. تهران: روشنگران.

۴۱. مبینی دهکردی، علی؛ کشتکار هرانکی، مهران. (۱۳۹۵). فراترکیب مدل‌های نوآوری اجتماعی. *برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، ۸(۲۶)، ۱۰۱-۱۳۸. قابل بازیابی از:

https://qjسد.atu.ac.ir/article_4888_0.html

۴۲. محمدی، بهلول. (۱۳۸۶). *بررسی عوامل بازدارنده موثر بر توانمندسازی اقتصادی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش سازمان بهزیستی شهرستان قزوین سال ۱۳۸۵-۱۳۸۶* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران.

۴۳. مدنی، سعید. (۱۳۹۱). *طرح توانمند سازی زنان سرپرست خانوار*. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، تهران.

۴۴. مطیع، ناهید. (۱۳۹۲). فرصت‌های کودکان در خانواده زن. *زنان*، (۵ و ۵۳).

۴۵. معمری، زهرا؛ عاشوری، جمال؛ سعیدی، حسین. (۱۳۹۴). تاثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر خودکارآمدی و عملکرد خانواده در زنان سرپرست خانوار. *مددکاری اجتماعی*، ۴(۴)، ۲۸-۳۶. قابل بازیابی از:

http://socialworkmag.ir/browse.php?a_code=A--۱۰۷-۱۰۱&slc_lang=fa&sid=۱

۴۶. ملاحسنی، شهربانو؛ طاهر، محبوبه. (۱۳۹۹). بررسی اثربخشی آموزش توانمندسازی رفتاری بر بهبود رابطه مادر-کودک و خودکارآمدپنداری والدگری زنان سرپرست خانوار. *سنجش و پژوهش در مشاوره کاربردی*، ۳(۲)، ۷۱-۸۶. قابل بازیابی از:

https://www.jarac.iranmehr.ac.ir/browse.php?a_id=37&sid=1&slc_lang=en

۴۷. ملکی، امیر؛ ربیعی، علی؛ شکربیگی، عالیسه؛ بالاخانی، قادر. (۱۳۹۴). بررسی فردی شدن خانواده در ایران با تأکید بر روند تغییرات ساختاری و کارکردی خانواده ی ایرانی از سال ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۹۳. *مطالعات راهبردی زنان*، ۱۸ (۶۹)، ۴۱-۹۶. قابل بازیابی از:

https://www.jwss.ir/article_15644.html

۴۸. میرزاوند، فرزانه. (۱۳۸۸). *شناخت تاثیر مهاجرت مردان بر وضعیت اقتصادی _ اجتماعی زنان سرپرست خانوار (خانواده های کارگران مهاجر) و توانمندسازی آنان* (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه تهران، تهران.

۴۹. نصیری ماهینی، زینب. (۱۳۸۸). *بررسی تاثیر سرمایه اجتماعی بر میزان رضایت از زندگی زنان سرپرست خانوار* (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.

۵۰. نیک منش، زهرا؛ کلانتری، نیلوفر. (۱۳۹۶). نقش شیوه های مقابله مذهبی در بهزیستی روان شناختی زنان سرپرست خانوار شهرستان هشتگرد. *زن و جامعه*، ۳۰ (۸)، ۱۱۵-۱۲۸. قابل بازیابی از:

https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_2394.html

۵۱. یوسفوند، حسن رضا؛ حمیدیان، اکرم؛ قهرودی فینی، فرزانه. (۱۴۰۰). *بررسی تاثیر خدمات حمایتی کمیته امداد بر توانمندسازی زنان سرپرست خانوار تحت حمایت (مورد مطالعه کمیته امداد امام خمینی منطقه ۳۱ تهران)*. *مطالعات مدیریت و کارآفرینی*، ۳۷ (۷)، ۶۲-۸۰. قابل بازیابی از:

<https://irijournals.ir/journals/۰۱-Management/v۷-i۳-autumn۰۰/paper۶.pdf>

52. Abbaszadeh, Mohammad; Bodaghi, Ali; & Aghdasi Almdari, Faranak. (2001). Empowering women heads of households with emphasis on local solutions. In National Empowerment Conference with Economic Jihad Approach in Imam Khomeini Relief Committee. Imam Khomeini Relief Committee Education and Research Center. <https://www.sid.ir/fileserver/sf/۲۴۸۱۳۹۰۰۱۰.pdf>. [In Persian]
53. Abbott, Pamela; & Wallace, Claire. (2020). *An introduction to sociology: Feminist perspectives*. (M. Najmeraghi, tran.). Ney. [In Persian]
54. Abdollahi, Zahra; Seyed Mirzai, Seyed Mohammad; & Kamarbeigy, Khalil. (2012). Reviewing the Relationship between Societal Factors and Societal Security of Women in charge of their Families (Case study: women in Ilam). *Societal Security*

- Studies*, 2(28), 79-108.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۹۷۱۰۵۳?useraccept=false> . [In Persian]
55. Ajourloo, Somayeh; Abbasi, Mahmmod; Rashvand, Marjan; & Motavaliyan, Alimohammad. (2016). A comparative study of attention to health and medical care among female heads of the household and other women. *Journal of Bio-Scientific Research Ethics*, 2(5), 67-97.
<https://journals.sbm.ac.ir/be/article/view/۱۰۶۸۹/۱۴۰۲۹>. [In Persian]
56. Akbari Torkamani, Nasrin; Ghasemi, Vahid; & Aqababae, Ehsan. (2018). Empowering Female-headed Households in District 5 of Isfahan with Emphasis on Occupation Factor. *Women's Studies Sociological and Psychological*, 16(3), 7-36.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۱۴۵۸۷۰۷?useraccept=false> . [In Persian]
57. Amadnia, shrin; & Ghlibaf kamel, Atena and. (2017). Women-Headed Households in Tehran: A Qualitative Study of Their Experiences, Challenges and Capacities. *Social Welfare*, 17(65).
 file:///C:/Users/zolfaghari/Downloads/yektaweb. [In Persian]
58. Amrollah Majd-Abadi, Zahra; Nikpeyma, Nasrin; Hazrati Gondad, Sara; Noori, Fatemeh; & Noei Mohammad-Bagher, Elham and. (2019). Quality of Life of Head-of-Household Women in IRAN: a review study. *Iranian Journal of Nursing Research*, 14(5). <https://ijnr.ir/article-۲۱۲۰-۱-fa.html>. [In Persian]
59. Azimi, Fatemeh. (2017). The Role of Social Capital in Reducing Women Tendency toward Addiction in Female-Headed Households in Zanjan City. *journal of policing& social studies of women & family(pssw)*, 1396(9), 259-274.
http://pssw.jrl.police.ir/article_۱۹۸۷۰_۰۷۸۲۹۲۸۸۵f۱۴۶f۴۱۹۰۲۴۰۸۲۰۲۸ee۹۲c۵.pdf . [In Persian]
60. Bakhtiar Khalaj, Narjes; Haghghatian, Mansour; & Hejazi, Seyed Naser. (2021). Development and validation of a quantitative questionnaire on the growth of female household heads. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(3), 567-589.
https://www.aftj.ir/article_۱۶۴۴۳۷_۹۶c۴۸b۴۴۵۴f۹۵df۷a۸f۰۵ac۹c۷df۴۵۴۸.pdf . [In Persian]

61. Barbee, Cliff; & Bott, Valerie. (1991). Customer treatment as a mirror of employee treatment. *SAM Advanced Management Journal*, 56(2), 27. [In Persian]
62. Barzan, Hamideh; Paknejad, Sediyehe; & Haghdoost, Afrooz. (2002). *Investigation of effective factors in women's mental health*. [In Persian]
63. Boldaji, L. Tatina; Foruzan, A.S.; & Rafiey, H. and. (2011). Quality of Life of Head-of-Household Women: a Comparison between those Supported by Welfare Organization and those with Service Jobs. *Social Welfare*, 11(40). http://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-1-96&slc_lang=fa&sid=1 . [In Persian]
64. Dorahaki, Ahmad; & Noubahkt, Reza and. (2021). The Study of Economic and Social Status of Iranian female-headed households: a secondary analysis. *Payesh (Health Monitor) Journal*, 20(4). <http://payeshjournal.ir/article-۱۶۵۸-۱-fa.html> . [In Persian]
65. Faghirpoor, Maqsood; & Ahmadi, Elham. (2019). Study of the Relationship between Psychological Empowerment and Mental Health in Female Heads of Households in Rasht. *Family and Health*, 9(1), 13-27. https://journal.astara.ir/article_۲۴۶۶۸۴_۸a۶c۱۱۹۷۴e۵۵b۹۸۷c۹d۲۲fec۶c۹۱۷۷۶۸.pdf . [In Persian]
66. Finfgeld, Deborah L. (2003). Metasynthesis: The state of the art—so far. *Qualitative health research*, 13(7), 893-904.
67. Ghasemi, Ali Reza; Abbasi Asfajir, Ali Asghar; & Haydar Abadi, aboulghasem. (2021). Investigating the social factors affecting the social harms of women heads of households (Case study of female-headed households in Mashhad). *Policewomen Studies Journal*, 15(34), 52-76. http://ps.jrl.police.ir/article_۹۶۱۱۱.html. [In Persian]
68. Gholipour, A.; & Rahimian, A. and. (2011). Economic, Cultural, and Educational Factors Related to Empowerment of Head-of-Household Women. *Social Welfare*, 11(40). <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-508-fa.html>. [In Persian]
69. Haghghi, M.; Saki, K.; Mohaddesi, H.; Yavarian, R.; & Salami, L. and. (2013). A survey on THE relationship between psychological Hardiness and quality OF LIFE in caretaker employed women`s of THE Urmia University of University of Medical Sciences and Health Services. *Nursing and Midwifery*

- Journal*, 11(5). <https://unmf.umsu.ac.ir/article-۱۳۶۸-۱-fa.pdf>. [In Persian]
70. Haji Hasani, Mehrdad; & Ekhtiari Amiri, Razieh. (2021). Empowering women heads of households in Chaharmahal and Bakhtiari province to participate in the labor market. *Abstract. Police Women*, 15(34), 30-50. http://ps.jrl.police.ir/article_۹۶۱۰۹_fc۶c۹f۷df۸۶e۰۴e۶۰da۲dc۱۲۶۷e۷۳cb۸.pdf. [In Persian]
71. Hejazi, Nasser and; Bakhtiar Khalaj, Narjes; & Haghghatian, Mansour. (2019). Provide an Framework for Development of Female-Headed Households based on Meta-Synthesis. *Islamic Life Style*, 3(2). <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۱۸۲۲۲۸۷?useraccept=false>. [In Persian]
72. Jamalnik, Maryam. (2009). *The effectiveness of group training with Beck's model on assertiveness of female heads of the household*. Allameh Tabatabai University. [In Persian]
73. Kaldi, Alireza; & Salahshouri, Parvaneh. (2012). The Investigation of Social Support's Effect on Women Empowerment. *Journal of Iranian Social Development Studies*, 4(4), 7-22. https://jisds.srbiau.ac.ir/article_۱۸۷۱.html. [In Persian]
74. Kimiaee, S. A. and. (2011). Methods Used for Empowering Head-of-Household Women. *Social Welfare*, 11(40). https://refahj.uswr.ac.ir/browse.php?a_id=3383&sid=1&slc_lang=fa&html=1. [In Persian]
75. Kiya, Samaneh; & Zare Harofteh, Zeynab. (2018). The effectiveness of cognitive-behavioral stress management training on anxiety and quality of life of female heads of households. *Journal of Sociology of Education*, 3(1), 94-110. [In Persian]
76. Kordzanganeh, Jaafar; Mohamadian pestekan, Hashem; & Sohrabi samireh, Shahla. (2016). Women's sense of security and the effective factors on it (Case study of the headed household women that covered by welfare Ramhormoz City). *Women's Strategic Studies*, 18(71), 109-130. https://www.jwss.ir/article_۳۳۸۳۰.html. [In Persian]
77. Lange, Sarah. (2013). *Criteria for women's empowerment*. Roshangaran. [In Persian]
78. Lawler III, Edward E. (2008). *From the ground up: Six principles for building the new logic corporation*. John Wiley & Sons.

79. Maleki, Amir; Rabiei, ali; Shekarbeygi, alie; & Balakhani, Qader. (2015). The study of family individualization in Iran with emphasis on the structural and functional changes trend of families (from 1957 to 2014). *Women's Strategic Studies*, 18(69), 41-96. https://www.jwss.ir/article_15644.html. [In Persian]
80. Medani, Saeid. (2012). *Women Head of Household Empowerment Plan*. Islamic Council Research Center. [In Persian]
81. Mirzavand, Farzaneh. (2009). *Understanding the impact of male migration on the social-economic status of female heads of households (families of migrant workers) and empowering them*. Tehran University. [In Persian]
82. Moammeri, Zahra; Ashoori, Jamal; & Saeedi, Hossein and. (2015). Effect of Life Skills Training on Self-Efficacy and Family Function in Women Headed Households. *Quarterly Journal of Social Work*, 4(3), 28-36. http://socialworkmag.ir/browse.php?a_code=A--۱۵۷-۱۰۰۱&slc_lang=fa&sid=۱. [In Persian]
83. Mobenidekordi, Ali; & Keshtkarhafanaki, Mehran. (2016). Transformation of social innovation models. *Social Development & Welfare Planning*, 8(26), 101-138. https://qjds.atu.ac.ir/article_4888_0.html. [In Persian]
84. Mohammadi, Bohlool. (2007). *Investigating the inhibiting factors affecting the economic empowerment of women heads of households covered by the welfare organization of Qazvin city in 2016-2018*. University of Rehabilitation Sciences and Social Welfare. [In Persian]
85. Molahasani, Sh; & Taher, M and. (2020). Evaluation of the Effectiveness of Behavioral Empowerment Training on Improving Mother-Child Relationship and Parenting Self-Efficacy Beliefs of Female Household Heads. *Journal of Assessment and Research in Applied Counseling*, 2(1). https://www.jarac.iranmehr.ac.ir/browse.php?a_id=37&sid=1&slc_lang=en. [In Persian]
86. Moti, Nahid. (2013). Opportunities for children in a woman's family. *Zanan*, (5). [In Persian]
87. Nasirimahini, Zeynab. (2009). *Investigating the effect of social capital on the level of life satisfaction of women heads of households*. Allameh Tabatabai University. [In Persian]

88. Nikmansh, Z; & Kalantari, N. (2017). The Role of Religious Coping in Psychological Well-Being of Female-Headed Householders of Hashtroud. *Quarterly Journal of Woman and Society*, 8(30), 115-128. https://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_2394.html . [In Persian]
89. Orojloo, Shahla; & Koolae, Anahita Khodabakhshi. (2016). Comparison between Personality Traits and Hope among Female-headed Households with or without Tendency towards Remarriage. *Journal of Community Health*, 3(2), 101-110. <https://journals.sbmu.ac.ir/be/article/view/۱۰۶۸۹/۱۴۰۲۹>. [In Persian]
90. Osanlo Bakhtiyari, Skokufe; Aghabakhshi, Dr. Habib; & Kafashi, Majid. (2015). he quality of life of women heads of household the study of women covered by district 12 of Tehran in 1393. *Social Research*, 7(28), 79-97. https://jsr.riau.ac.ir/article_۶۴۹_۰۰۵۶۸d۴f۷۷۸۰۰۰۹۳۴۷۱۸f۳۹۶e۳۰۴۱۳ad۰۰.pdf . [In Persian]
91. Qanbari, Yousef; & Ansari, Rahimeh. (2015). Identify and Explaining the Social and Economic Factors Affecting Rural Women Empowerment (Case Study: Rostam County). *Journal of Research and Rural Planning*, 4(3), 1-10. <https://ensani.ir/file/download/article/20160515142024-9915-104.pdf> . [In Persian]
92. Rabei, Marjan. (2011). *Multiplicity of roles and mental health in female heads of households (with emphasis on female subway vendors)*. Tehran University. [In Persian]
93. Rezaei, Fatemeh. (2001). *Investigating social economic problems of female-headed families covered by the welfare of Khomein city*. Allameh Tabatabai University. [In Persian]
94. Rezaeian, Hamid; Rasooli, Roya; Askarbiuky, Samira; & Asldehghan, Fateme and. (2019). The Effectiveness of Psychological Empowerment on the Improvement of Well-Being and Quality of Life in Householder Women. *Quarterly Journal of Social Work*, 7(4). <http://socialworkmag.ir/article-۳۳۸-۱-fa.pdf>. [In Persian]
95. Rimaz, Shahnaz; Moradi, Yousof; & Abolghasemi. (2015). Explore the factors affecting components of social capital in women-headed households by using confirmation analysis. *Razi*

- Journal of Medical Sciences*, 22(135).
<https://rjms.iums.ac.ir/article-۳۹۵۰۰۱-fa.pdf> . [In Persian]
96. Saeediyān, Fātemeh; & Nili, Mohammad-Rezā. (2011). A Study on the Effect of Assertiveness Training on Social Adjustment and Positive Self-Concept for Head-of-Household Women. *Clinical Psychology Studies*, 2(5), 91-115.
http://jcps.atu.ac.ir/article_۲۰۸۴.html. [In Persian]
97. Sandelowski, Margarete; & Barroso, Julie. (2006). *Handbook for synthesizing qualitative research*. springer publishing company.
98. Seyedalipour, Seyedkhalil. (2020). The relationship between cultural identity and quality of working life in women-headed households (Case study: Semnan). *journal of policing & social studies of women & family(pssw)*, 8(1), 269-296.
<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/downloadpdf/۱۶۷۴۸۰۷?useraccept=false>. [In Persian]
99. Seyedfatemi, Naima; Rafii, Forough; Rezaei, Mahboubeh; & Sajadi Hezaveh, Mahboubeh. (2015). Factors Influencing the Health Promotion in Female-Headed Households: Golden Triangle of Money, Time and Energy. *Journal of Knowledge & Health*, 10(4), 13-22.
<https://knh.shmu.ac.ir/index.php/site/article/view/۷۹۲>. [In Persian]
100. Shaditalab, Jaleh; & Garaeinejad, Alireza. (2004). Poverty of Female Heads of Household. *Woman in Development & Politics*, 2(1), 49-70.
https://jwdp.ut.ac.ir/article_۱۳۲۷۲_۴۰f۵۸c۴bc۳۶۸۳d۷۶۵۷f۳fd۴۶۵۰۷۸bd۸b.pdf. [In Persian]
101. Shiyani, Malihe; & Zare, Hanan. (2020). A meta-analysis of female-headed household studies in Iran. *Sociological Review*, 26(55), 67-97. https://jsr.ut.ac.ir/article_۷۵۸۵۹.html . [In Persian]
102. Sohrabi Yurtchi, Babak; Aazami, Amir; & Yazdani, Hamid Reza. (2011). The Pathology of the Research of Islamic Management based on Meta Analysis. *Journal of Public Administration Perspective*, 2(6), 9.
<https://www.noormags.ir/view/en/articlepage/downloadpdf/۹۷۶۶۵۲?useraccept=false> . [In Persian]

103. Taghizadeh, Hamid. (2006). *Investigating ways of empowering women heads of households in Tehran province, Shahrari region*. Azad University. [In Persian]
104. Yosofvand, hasanreza; Hamidiyan, Akram; & Ghahroodi Fini, Farzaneh. (2021). Investigating the impact of the support services of the relief committee on the empowerment of women heads of households under support (case study of the Imam Khomeini Relief Committee, district 31 of Tehran). *Management and entrepreneurship studies*, 37(7), 62-80. <https://irijournals.ir/journals/Management/v7-i3-autumn00/paper7.pdf>. [In Persian]
105. Zanimoghdam, Masoud; & Afshani, seyed alireza and. (2021). Empowerment of Female Heads of Households in Iran: A Systematic Review. *Social Welfare*, 21(80). <https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-3465-fa.html>. [In Persian]
106. Zareh, Fatemeh; Manshaee, Gholamreza; & Keshtiaray, Narges. (2021). The impact of life enrichment programs to improve quality of life on self-esteem and psychological capital of female-headed households. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(4), 310-331. https://www.aftj.ir/article_143179_baeb3e08174ba2ec4ad1a711a84d.pdf. [In Persian]